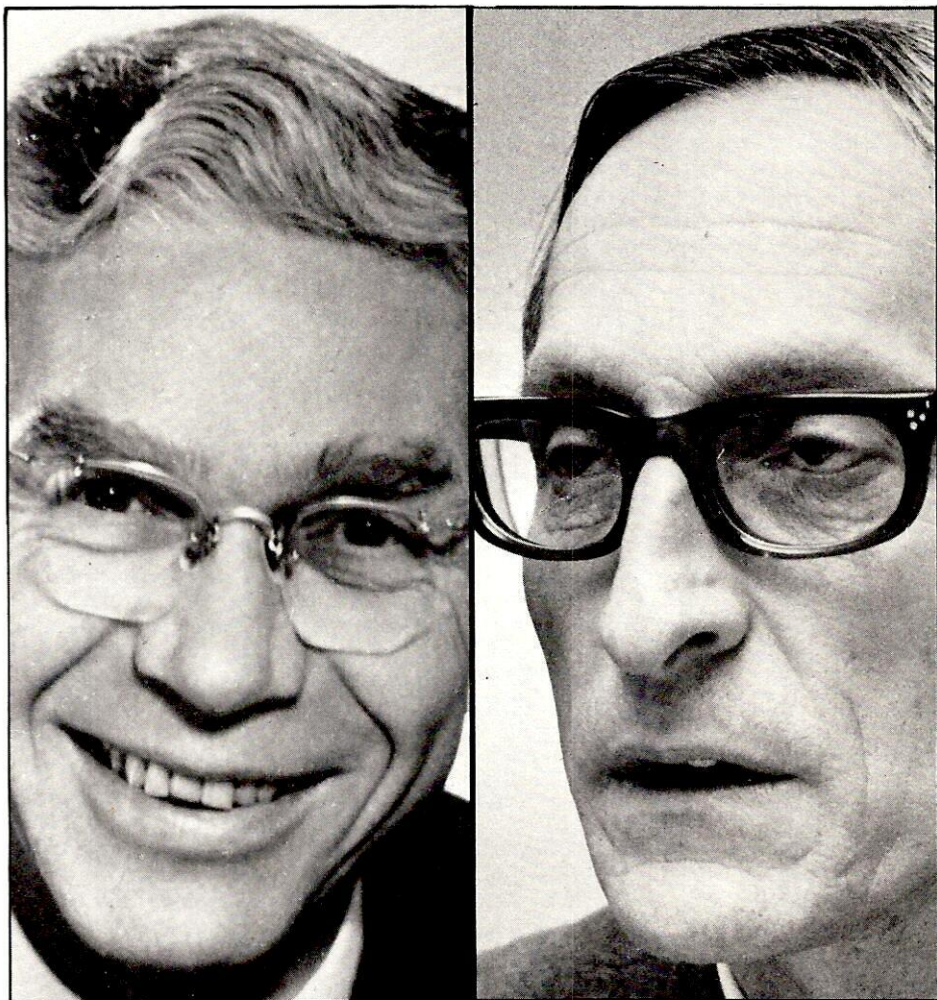

Norsk industris fremtid — frihandel eller medlemskap

Ja til Europa er ja til trygghet

Av Jan Didriksen, Norges Industriforbund

Forskningssjef i Statistisk Sentralbyrå, Odd Aukrust, er motstander av norsk medlemskap i EF, men tilhenger av en frihandelsavtale mellom vårt land og Det Europeiske Fellesskap. I et intervju med tittelen «EF-medlemskap kan skape trygge arbeidsplasser i hjemmeindustrien» i motstandsbladet «EF-nytt», har han nærmere begrunnet sitt standpunkt.

I intervjuet presiserer forskningssjefen innledningsvis at en frihandelsavtale «vil omfatte alle industrielle ferdigvarer». På spørsmålet: «Vil hjemmeindustrien tåle et EF-medlemskap?», svarer Aukrust: «For bedrifter som produserer for det norske hjemmemarked kan dette bety en hardere konkurransesituasjon... Dette innebærer konkret at arbeidsplassene i hjemmeindustrien blir mer utsatt, mer utrygge.»

Her må det være et alvorlig glipp i logikken. En frihandelsavtale av den karakter Aukrust anbefaler, vil nemlig medføre nøyaktig samme importkonkurranse som et medlemskap. Tilsvarende mangel på logikk finner man også i Aukrusts uttalelse om at et medlemskap vil gi enkelte eksportnæringer fordeler, «men hjemmeindustrien vil samtidig møte tilsvarende ulemper». Ulempene for hjemmeindustrien blir de samme hva enten vi velger medlemskap eller frihandelsavtale. Importkonkurranse får vi m.a.o. i alle tilfelle. La oss derfor velge det alternativ som forøvrig gir oss de største fordeler.

Jeg skal, ved å gå nærmere inn på enkelte andre av forskningssjefens uttalelser i intervjuet, illustrere hvorledes fullt medlemskap ubetinget gir industrien større fordeler enn en frihandelsavtale.

Aukrust: Ved en frihandelsavtale «må vi være forberedt på at visse viktige råvarer og halvfabrikata kan bli unntatt i en overgangsperiode».

Aukrust: EF's ytre tollmur har faktisk «spilt uhyre liten rolle» for veksten i våre industrinæringer.

Didriksen: Etter de forhandlinger som Sverige allerede har hatt med EF om en frihandelsavtale, må vi gjøre regning med at følgende viktige norske eksportprodukter vil bli holdt utenfor:

Aluminium, papir, papp, herdet fett, magnesium, ferrolegeringer og fiskeprodukter. Eksporten av disse produkter utgjør 42 pst. av vår totale eksport til et utvidet EF, basert på eksporttallene for 1970. Dette er ikke bare et alvorlig slag mot våre tradisjonelle eksportprodukter, men man skal også være oppmerksom på at i tilfelle en vare holdes utenfor, gjelder dette varen både som halvfabrikat og i videreforedlet stand. For videreforedledte produkter ligger EF's ytre tollsatser betydelig høyere enn for råvarer og halvfabrikata. Dette vil igjen si at våre muligheter for videreforedling vil bli redusert ved en frihandelsavtale. Ved et medlemskap går samtlige våre eksportvarer tollfritt inn i EF, uansett foredlingsgrad.

Didriksen: I tidsrommet 1959—70 øker vår eksport til EFTA-landene med 263 pst., til EF-landene med 246 pst. Ser vi på eksportens sammensetning, viser det seg imidlertid at bearbeidede ikke-tradisjonelle eksportvarer står for 56 pst. av økningen til EFTA-landene, men bare for 14 pst. til EF. Dette viser at EF-tollsatsene har vært av avgjørende betydning for eksporten av ferdigvarer og forbruksvarer. Det er full enighet på alle hold i Norge om at det av mange grunner er ønskelig og nødvendig at vi øker produksjonen av bearbeidede produkter, slik at vi ikke stagnerer industrielt som leverandør av råvarer og halvfabrikata.

Når det gjelder økningen av vår eksport til EF i perioden 1959—70, bør man også være oppmerksom på at denne

Aukrust: «Egentlig vet vi ikke ennå hvor lang unntakslisten blir» ved en frihandelsavtale.

Aukrust: Tall som er fremlagt av Industriforbundet viser tydelig at «den fremgang vi har hatt for vår eksportindustri — en fremgang som har skjedd innenfor EFTA og som også skyldes øket handel med EF til tross for at vi står utenfor — er betalt med tapte markeder for vår hjemmeindustri».

Aukrust: «For vekstmulighetene i industrien tror jeg ikke valget mellom medlemskap og frihandelsavtale be-

økning i høy grad henger sammen med at EF i denne perioden har tildelt oss tollfrie kvoter for råvarer og halvfabrikata. For avisepapir har hele vår eksport til EF gått på tollfrie kvoter, for aluminium og magnesium ca. halvparten. Vi har ingen garanti for at de tollfrie kvoter vil bli opprettholdt under en frihandelsavtale. Ved et medlemskap er vi derimot sikret tollfrihet for all vår eksport til EF.

Didriksen: Som nevnt ovenfor kan vi på basis av Sveriges forhandlinger med EF fastslå med ganske stor sikkerhet hvilke varer som vil bli tatt med på unntakslisten. Men her til kommer at EF i en frihandelsavtale i tillegg til unntakslisten, vil forbeholde seg unntaksklausuler som gir rett til å innføre ytterligere restriksjoner, hvis det oppstår sterk importøkning eller spesielle problemer i bransjer eller regioner innenfor EF. Det vil derfor ikke bli lett å drive langsiktig eksportplanlegging og investering her i landet under en frihandelsavtale med EF.

Didriksen: For det første kan man vel ikke si at økningen av vår eksport av tradisjonelle eksportvarer til EF er betalt med tapte markeder for vår hjemmeindustri. Overfor EF har vi hele tiden hatt den samme tollbeskyttelse som overfor resten av verden utenom EFTA. Importkonkurranse fra EF må derfor hittil tilskrives en almindelig økning av verdenshandelen. For det annet har en del av våre hjemmemarkedsindustrier vært hardt rammet av lavprisimport fra østsoneland og Hong Kong. Denne import har intet å gjøre hverken med EFTA eller EF. For det tredje var den importkonkurranse vi fikk fra EFTA-landene en konsekvens av frihandel med disse land. Nedgangen i selvdekningsgraden for en rekke hjemmemarkedsindustrier var en ventet virkning av den internasjonale arbeidsdeling som finner sted i et frihandelsområde.

Vårt mål er dels å begrense nedgangen i selvdekningsgraden ved en omstilling og omstrukturering av våre bedrifter, dels ved å kompensere øket import med øket eksport. Importøkningen har generelt vært sterkere enn eksportøkningen, men en rekke av våre tidligere hjemmemarkedsindustrier har likevel vist en gledelig evne til å øke eksporten. Verkstedindustrien f.eks. er idag en større eksportør enn treforedling.

Internasjonal konkurranse har alle deler av norsk industri måttet venne seg til i de siste 10 år. Vår fremtid ligger i å øke eksporten. Hittil har vi kunnet arbeide i EFTA, et marked med 100 mill. mennesker, i fremtiden vil et europeisk marked på 250 mill. innbyggere gi oss nye muligheter. Vi kan operere langt sikrere innenfor dette markedet med fullt medlemskap enn med en frihandelsavtale.

Didriksen: Aukrust vurderer her virkningene av de to alternativer ganske anderledes enn industrien selv. I tillegg til toll- og handelspolitiske konsekvenser av de to alternativer som jeg har nevnt ovenfor, vil et medlemskap, i mot-

tyr mye så lenge vi ser på industrien under ett».

Aukrust: «De mulige forde-
ler ved å være representert
i EF's organer, kan etter min
mening aldri oppveie de
åpenbare ulemper ved ikke
lenger å være herre i eget
hus.»

setning til en frihandelsavtale, gi oss følgende betydelige fordeler:

Medbestemmelsesrett i internasjonale forhold, som vi iallfall vil være avhengige av.

Samarbeide om teknologi, forskning, miljøvern og distriktspolitikk.

Muligheter for finansiering og tilskudd fra EF's Sosialfond og Den Europeiske Investeringsbank, bl.a. til distriktpolitiske og sosiale formål.

Didriksen: Dette syn er uttrykk for den oppfatning at hvis vi selv ønsker det, kan vi fritt bestemme over vår egen skjebne og fremtid. Vi kan henge et skilt på vår dør mot resten av verden, hvor det står skrevet: «My home is my castle».

Det er vanskelig å forstå at dette syn kan hevdes av den generasjon som opplevet at landet en morgen var okkupert av fiendtlige soldater. Det ligger riktignok over 30 år tilbake i tiden, men vi har jo også mer dagsaktuelle begivenheter som viser vår avhengighet av ytre krefter. Hva gjør vi her hjemme når satelitter passerer over vårt territorium, når våre viktigste handelspartnere innfører importavgifter, når valutakurser endres, eller forgiftet nedbør skader vårt livsmiljø.

Intet land er lenger herre i eget hus. Vår fremtid ligger i internasjonalt samarbeide, ikke i isolasjon.